

Sæby

Sæby blev antagelig anlagt som en af Valdemartidens kystbyer. Arkæologiske fund indikerer, at der ved kysten har været en bymæssig bebyggelse tilbage til ca. 1100. Op gennem 1400-tallet ses det, at Sæby får stadig større betydning for bispesædet i Børglum. I 1462 søgte og fik bispen paveelig tilladelse til at omdanne byens kirke til et karmeliterkloster. Sæbys ældst kendte købstadsprivilegier blev i 1524 tildelt på Børglumbispens foranledning, men allerede tilbage til 1400-årene kendes borgmestre i Sæby.

Sæby gamle rådhus

Sæby opstod ved kysten langs Sæby Å og har herved fået en oprindelig øst-vest orientering. Det tidligste Sæby er sandsynligvis vokset frem som et todelt samfund, - et fiskerleje ved kysten og en landsby ved et vejkryds og broen over Sæby Å. Byens udstrækning begrænsede sig stort set til Algade, der snøede sig langs sydsiden af åen, fra kysten til Søndergade. I byen var der en udtalt kvartersdeling, hvor søens folk og fiskerne boede i den del af hovedstrøget, der lå øst for den gamle klosterkirke, det der i dag er Strandgade. Gaden mandede tidligere direkte ud i stranden. Husene i dette kvarter var væsentligt mindre end de større embedsmandsgårde, der lå i den vestre ende af hovedstrøget, det nuværende Algade.

Kirken i Sæby

For enden af Algade, nord for åen, ligger Sæby Mølle. Anlæggelsesåret kendes ikke, men møllen eksisterede i hvert fald i 1640. Ved inddæmning er der skabt en mølleø, hvor den stille å opstemmes ved stemmeværket, for at blive ført ind til to store møllehjul, underfaldshjul, der i 1926 blev erstattet af en turbine. Fra 1805 var møllen igennem flere år i slægten Aabels eje. I 1938 blev møllen nedlagt og omdannet til snecker- og karetmagerværksted. Møllen er omfattet af bevaringsplanen fra 1968 og er i dag fredet.

Havnen, der oprindelig var en åhavn, var alfa og omega for Sæby. Det ses tydeligt ud fra byens toldregnskaber, at eksporterværet var vigtigt. Men åhavnen sandede til, og når det skete, kunne havnen ikke besejles, hvilket igen fik afgørende indflydelse på byens økonomi. Efterhånden overtog fiskerlejet Fladstrand, det senere Frederikshavn, rollen som områdets eksport- og importsted. I dag benyttes havnen først og fremmest af lystsejlere.

Aktivitet på havnen i Sæby

Asaa

I løbet af middelalderen opstod landsbyer nær kysten ved de fire åer Voer Å, Sørrå, Asaa og Gerå. Gerå nævnes første gang 1253, Voerså og Sørrå 1408, Melholt 1451 og Asaa 1531. Fra undersøgelser ved man dog, at der allerede i 1200-tallet var bebyggelse i Asaa.

I 1878 lykkedes det private med de lokale godsejere i spidsen og med hjælp fra staten at bygge en 1/2 km lang mole ud i havet (en øhavn), hvor skibene kunne losse og laste. Man satse også på fiskeri, og en fiskerihavn åbnede i 1908. Trods stagnationen i fiskeriet er fiskernes redskabshuse fra 1930'erne bevaret, ligesom auktions-

huset af sorttjørret træ, opført 1959, stadig står ved havneindløbet.

Tilstanden af havnen medførte, at der syd for havnen opstod en kunstig badestrand, som blev et populært udfugtsmål, da friluftsbadning blev moderne. Fra 1930'erne udlejede havnen pladser til badehuse. I dag står fortsat en række badehuse.

Asaa Borgerforening, oprettet 1907, begyndte i 1927 at afholde hestevæddeløb. Det blev en stor succes og har været afholdt hvert år siden, kun afbrudt af besættelsen. I den lokale Turistinformation fra 1993 fortæller tes: "Ikke mange meter fra Asaa Camping ligger Asaa festplads, hvor der i mere end 50 år har været afholdt et årligt hestevæddeløb - en festdag, der år efter år trækker tusinder af mennesker til byen". I dag afholdes Asaa marked samtidig med væddeløbet. Banen er ejet af borgerforeningen, der lige har bygget nye faciliteter.

Havnemuseet har til huse i de gamle røde fiskerhuse på selve havnearbeidet.

Den gamle barkryde og tjærekogeriet er restaureret og står langs vejen mellem byen og havnen.

Asaa Havn med de gamle redskabshuse i baggrunden.

The North Sea Trail/NAVE Northrail project is partly funded by EU through the Interreg III North Sea Programme

Strækningen Sæby - Melholt

Vandring i kystens kulturhistorie

Niels Bohrs Vej 30 - 9220 Aalborg Øst - Tlf. 9635 1000 - www.n.se

REGION NORDJYLLAND

www.northseatrail.org

I Vendsyssel, Himmerland og Thy er det amterne, Skov- og Naturstyrelsen og Midt-Nord Turisme, som har stået for etableringen af Nordsøstien i et tæt samarbejde med kommunerne, museerne, de lokale arkiver og de organisationer, der repræsenterer landbrug, natur, friluftsliv, turisme samt ikke mindst de lokale lodsejere. Projektet er delvist finansieret af EU gennem Interreg-IIIb programmet for Nordsøen, der har som mål at fremme en bæredygtig udvikling og forvaltning af miljø, naturressourcer og kulturarv.

Samarbejde og finansiering

I Danmark er vandrerruten på ca. 1.500 km. Fra Tyskland

Nordsøstien er en del af North Sea Trail og NAV/E Northrail-projektet, hvor målet er at etablere vandrerruter på gamle historiske spor rundt om hele Nordsøen. 26 regioner fra Danmark, Norge, Sverige, Tyskland, Holland, England og Skotland medvirker i projektet, hvor retningsveje, kirkestier, kongeveje, drivveje og sejlruter er kædet sammen med natur- og kulturhistoriske seværdigheder.

Vandrere, turister og lokale får nu mulighed for at opleve de unikke kystlandskaaber, og hvordan livet har formet sig rundt om Nordsøen.

North Sea Trail har en samlet længde på 5.000 km og er overalt skiltet med et svunget "N" med form som en bølge. Stien følger fortrinsvis eksisterende mark- og skovveje, stier og biveje i det åbne land. Nogle steder er der trampestier, der følger terrænet, skel eller læhegn. Der følges hele tiden nye strækninger til, og mere detaljeret information om de enkelte dele af ruten kan findes på www.northseatrail.org

- Seabygård Skov.** Privatjetet bogeskov med et varieret fugleliv. Skoven har siden midten af det forrige århundrede været et udligningssted for byens borgere og turister. I skoven findes omrærede stier. Den flade, uregulerede Seaby Å løber gennem skoven. Fra "Gedebjerge" er der en flot udsigt over haven og byen. Herregården, Seabygård, lige syd for skoven er opført i midten af 1500-tallet og er omgivet af brede voldgrave
- Jernkilden.** Fundet af Jernkilden i 1883 og opførelsen af et kurbadhotel gjorde for alvor Seaby kendt som kur- og badelby. De første turister begyndte dengang at strømme til byen for at rekrere sig. På grund af kildens helbredende kraft for mennesker med blodmangelssygdomme var der tidlige indretter et sanatorium i umiddelbar forbindelse med Jernkilden.

- Seaby Vandmølle** ligger ved Seaby Å midt i byen, og er smukt og næsært restaureret. Den gamle vandmølle tilhøre i en lang årtække Seabygård. I dag er den privatbolig og kan kun ses udefra.

- Seaby.** Navnet betyder byen ved havet. Byens vortegn, skulpturen "Fruen fra Hovet" er 6,5 m høj. Skulpturen er en "Janusfigur", et mytologisk væsen med to ansigter, som på én gang symboliserer belyselse og sluting, fortid og nutid, afrejse og hjemkomst. Den er udført af kunstneren, Morti Bernthe Norheim, i samarbejde med 880 børn fra skolerne i Seaby. Byen var gennem middelalderen ejet af bispesædet Børglum Kloster og var dengang en vigtig havneby. Byen rummer et velbevaret historisk bymiljø med mange kunsthåndværkøse museer og kirken er et besøg værd.
- Professorens Plantage.** Statssejret opholdsareal med rosteplads, offentlige toiletter og fin badestrand. Området består af kilthede med fyrebekskning, lyng, hibær og enebærbuske. I plantagen findes et varieret fugle- og dyreliv. Her kan man møde rådyr, høret og mange forskellige fugle på træk langs kysten.
- Voerså.** Landsbyen har et ensigtende miljø langs åen. Især den østlige del af byen nød for åen et spændende på grund af sit netværk af små grusveje, fridige beplantninger og charmerende huse. Voerså har også et hyggeligt fiskerleje og lystbådehavn. I 2006 nedbrændte den 300 år gamle kirke. Den er nu under genopbygning. I byen kan man leje rodbåde og vandcykler og sejle op ad åen.
- Asaa.** Specialt haven er interessant. Den ligger på en ø, som ved et drag er forbundet med fastlandet. Haven består af tre bassiner. På haven findes et hyggeligt hjemmuseum, som her åbent mod entre i perioden 15/6-28/8 fra 14.00-17.00. Syd for haven findes en fin, børnevendig badestrand.
- Geraa.** Flere velbevarede huse fra 1700-tallet. Søve åen, Gerå, har på lange strækninger bevaret sit naturlige, slængede forløb.

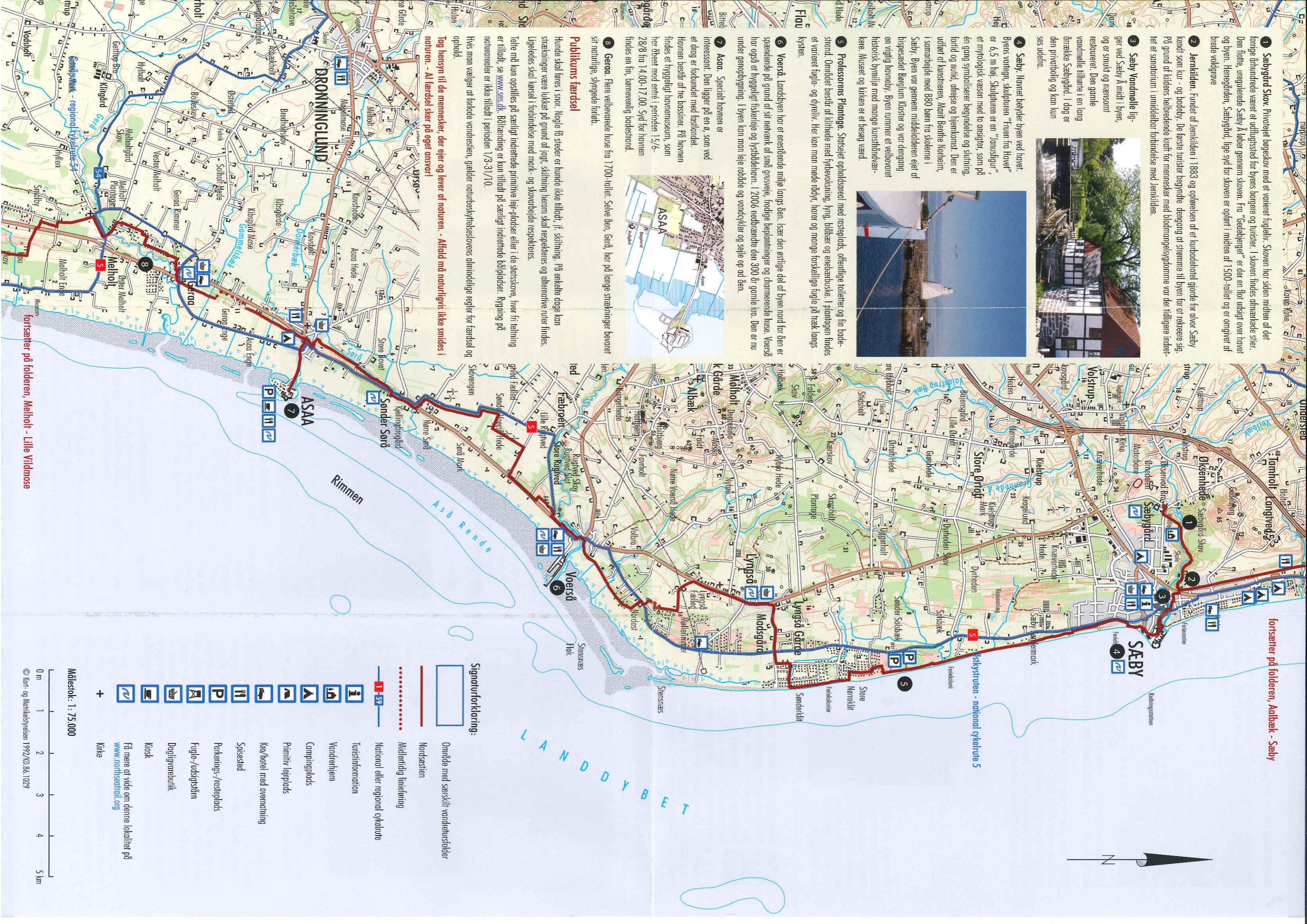
Publikums færdsel

Hunde skal føres i snor. Nogle få steder er hunde ikke tilladt, if. skiltning. På enkelte dage kan strækninger være lukket på grund af jagt, skiltning herom skal respekteres og alternativt rures findes. Ligeledes skal kørsel i forbindelse med mørk- og skovbrønde respekteres.

Tøle må kun opstilles på særligt indrettede primitive lej- og pladser eller i de strøvske, hvor fri fæltning er tilladt, se www.sns.dk. Biltændering er kun tilladt på særligt indrettede biltænder. Rygning på naturarealer er ikke tilladt i perioden 1/3-31/10.

Hvis man vælger at forlade vandrestien, gælder naturbeskyttelseslovens almindelige regler for færdsel og ophold.

Tog hensyn til de mennesker, der ejer og lever af naturen. - Afrold må naturligvis ikke smides i naturen. - Al færdsel sker på eget ansvar!

Signaturforklaring:

- Område med særskilt vandrestier
- Nordsstien
- Midlertidig linieføring
- National eller regional cykelrute
- I Turistinformation
- A Vandrehjem
- A Campingplads
- A Primitiv lejrplads
- A Kro/hotel med overnatning
- A Sisested
- P Parkerings-/rosteplads
- A Fugle-/udsigtstårn
- A Dagligvarebutik
- A Kiosk
- + Kirke

Få mere at vide om denne lokalitet på www.northsentrail.org

Målestok: 1: 75.000

0 m 1 2 3 4 5 km

© Kort- og Matrikelstyrelsen 1992/KD 86, 1029